AKERSHUS FYLKESKOMMUNE

REGISTRERINGSRAPPORT

Uten funn av automatisk fredete/nyere tids kulturminner

Haneborgåsen- Detaljregulering- Ny vannledning

Lørenskog kommune

Kristin Orvik 2025



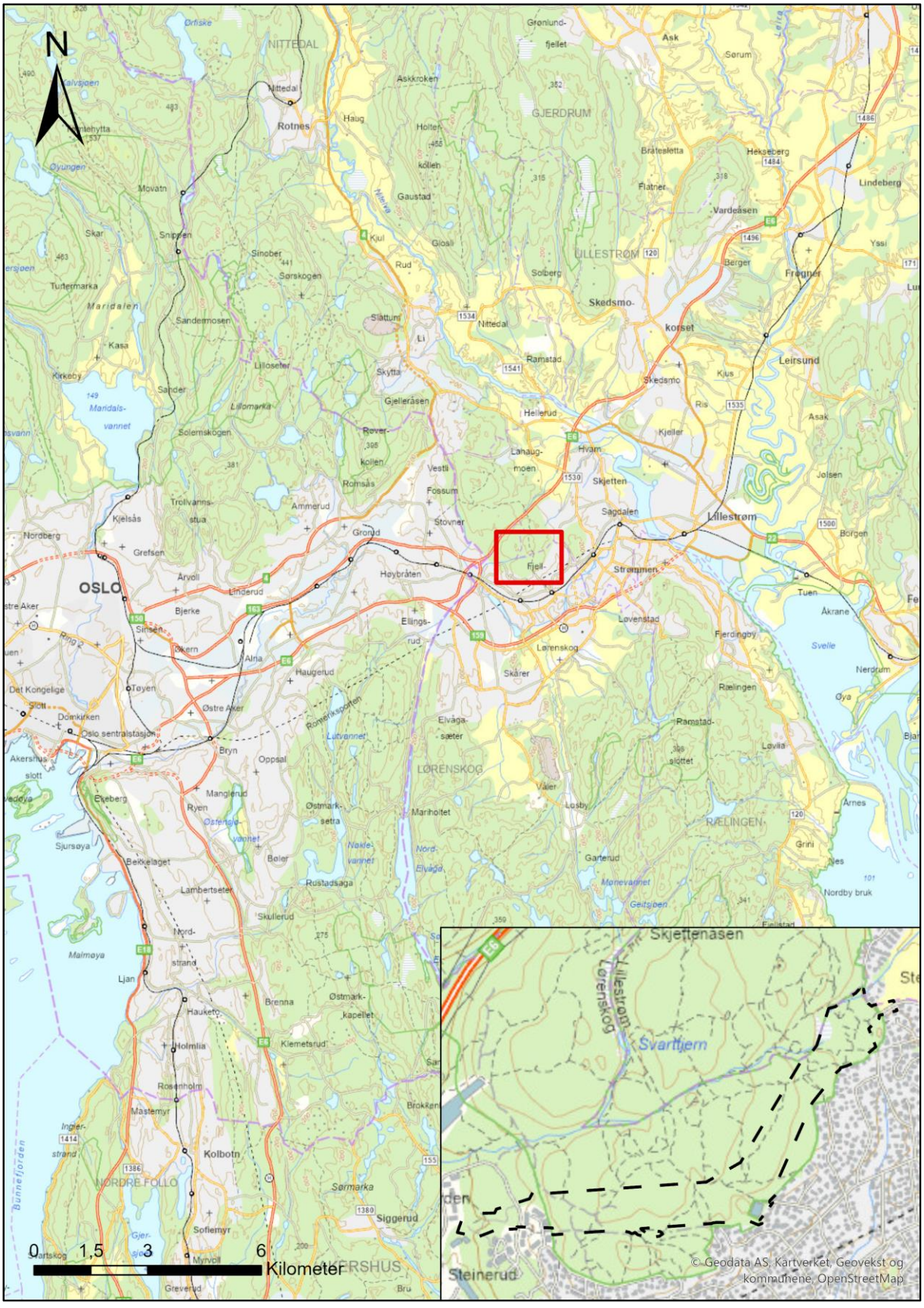
Saksnummer og navn	2024/12650 Haneborgåsen - Detaljregulering - Ny vannledning
Kommune	Lørenskog
Gårdsnavn – gnr./bnr.	106 - Skårer Ødegården 107 - Haneborg
Oppdragsgiver	Nedre Romerike vann- og avløpsselskap IKS (NRVA)

Utført av	**Periode**	**Type arbeid**	**Timer**
Kristin Orvik	26-30.04., 06.09.2024	Forarbeid	5
Kristin Orvik	06.05., 09.09., 11-12.09.2024	Registrering	23
Kristin Fjærestad	09.09.2024	Registrering	3,5
Christine Boon	12.09.2024	Registrering	7,5
Kristin Orvik	06.05., 06.09., 13.09. 2024, 03-07.03., 10-11.03.2025,	Etterarbeid	35
Sum			74

Faglige konklusjoner		**Askeladden ID**
	Automatisk fredet kulturminne	
	Ikke fredet kulturminne	
X	Fra før kjent kulturminne/ kontrollregistrert	21768, 70101, 70116, 76326, 76341, 79896, 79898, 79900, 114573 og 114581
	Utgravd i forbindelse med registreringen	
X	Ingen funn	

Innhold

Bakgrunn for registreringen 5
Sammendrag 5
Deltakere og tidsrom 5
Områdebeskrivelse 6
Kjente kulturminner og gjenstandsfunn i området 7
Steds- og gårdsnavn 8
Undersøkelsen 9
Kontrollregistrering 11
Konklusjon 24
Vedlegg 25
Fotoliste 25



Kart 1: Lokaliseringskart. Rød firkant viser utsnitt til høyre.

Bakgrunn for registreringen

I forbindelse med detaljreguleringsplan for ny vannledning gjennom Haneborgåsen i Lørenskog kommune foretok Akershus fylkeskommune en arkeologisk registrering. Detaljreguleringen omfatter et areal på ca. 262 dekar. Tiltakshaver er Nedre Romerike vann- og avløpsselskap IKS (NRVA).

I nærområdet er det flere kjente kulturminner, først og fremst gravminner fra bronsealder-jernalder.

Ut fra områdets topografi og nærhet til automatisk fredete kulturminner varslet Akershus fylkeskommune i brev av 06.02.2024 om behov for en arkeologisk registrering, jf. kulturminneloven § 9. Hensikten var å undersøke om reguleringsplanen kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Sammendrag

Det ble ikke registrert automatisk fredete eller nyere tids kulturminner. Gravfelt ID 114581 og gravrøysene som ligger innenfor lokalitetsavgrensningen ble kontrollregistrert. Gravfeltet går inn i planområdet i nordøst og i vest. Tre gravrøyser (ID 114581-3 til -5) og deler av et veifar (ID 114581-1) ligger innenfor planområdet. Gravrøysene lå opprinnelig som egne lokaliteter med sikringssoner innenfor gravfeltet. De er nå innlemmet i gravfeltet som enkeltminner.

Deltakere og tidsrom

Med på denne registreringen var feltarkeolog Kristin Orvik, Kristin Fjærestad og Christine Boon fra Akershus fylkeskommune. Feltarbeidet ble gjennomført i mai og september 2024.

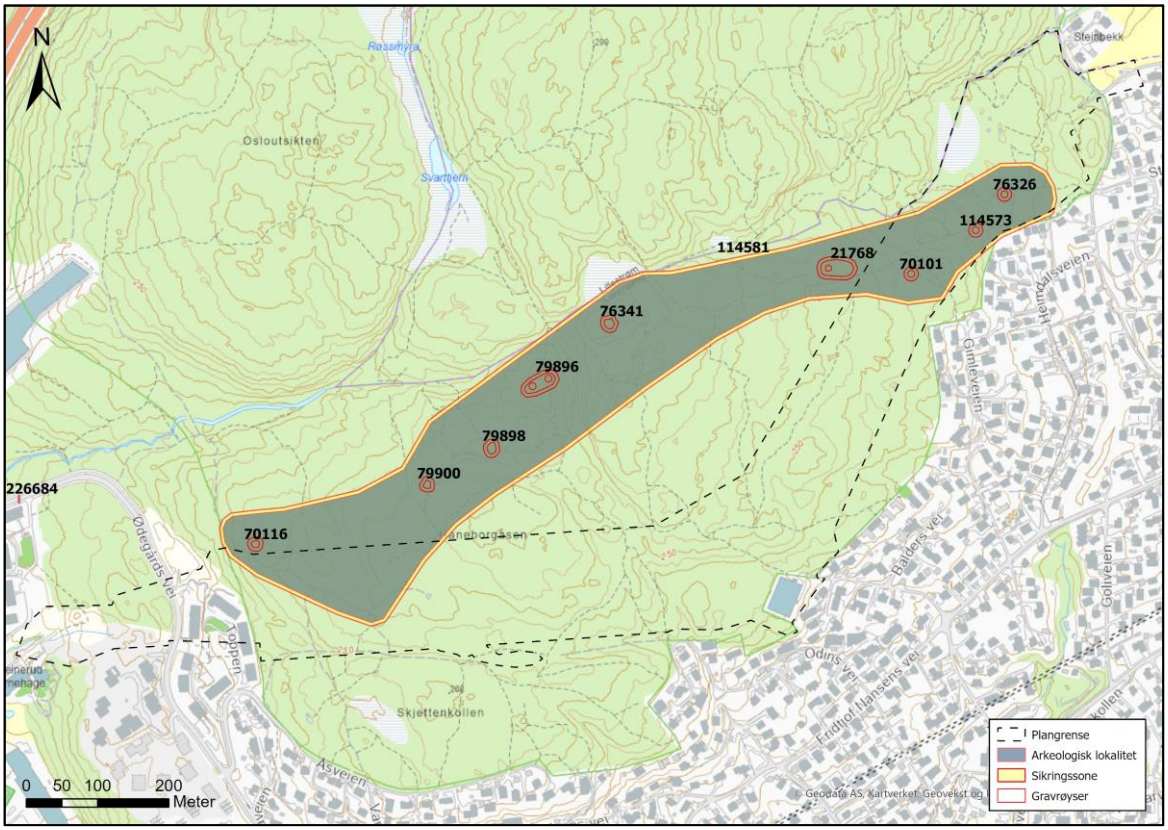
Områdebeskrivelse

Haneborgåsen ligger i Lørenskog kommune. Åsen ligger på grensen til Lillestrøm kommune i nord og omtrent 1 km fra grensen til Oslo i vest. Områder mot sør, øst og vest er utbygd, mens det mot nord ligger kupert utmark.

Planområdet er kupert og hovedsakelig bevokst med barskog. Terrenget stiger mot nord. I nordøst og i midtre del ligger godt brukte turstier som leder opp til gravrøysene på Haneborgåsen. Det er bergknauser i dagen og enkelte fuktige partier mellom bergknausene. I nordøst ligger en aktivitets/klatrepark. I sør-sørvest (over Skjettenkollen på Kart 2), ligger flere tidligere hyttetomter. Hyttene er nå fjernet, men gjerder, bygningsrester og steinmurer står igjen.



Foto 1: Venstre: Klatrepark i nordøst. Høyre: Bygningsrester etter tidligere hytte.



Kart 2: Planområdet med sort stiplet linje og tidligere registrerte gravrøyser markert i rødt.

Kjente kulturminner og gjenstandsfunn i området

Et gravfelt med 12 gravrøyser og et veifar ligger på Haneborgåsen. Området er et godt brukt turområde og gravfeltet er skiltet av Akershus fylkeskommune. Røysene var tidligere registrert enkeltvis. I 2008 ble et gravfelt opprettet i Askeladden[1]. Gravfeltet omslutter alle gravrøysene, men de ligger som egne lokaliteter innenfor gravfeltet. Lokaliteten inkluderer også et veifar som ikke er kartfestet.

Faste kulturminner i nærområdet		
Askeladden ID	Kulturminnetype	Datering
114581	Gravfelt	Bronsealder-jernalder
70116	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
79900	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
79898	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
79896	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
76341	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
21768	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
70101	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
114573	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
76326	1 gravrøys	Bronsealder-jernalder
226684	2 rydningsrøyser	Nyere tid

Arkeologiske gjenstander fra området oppbevares på Kulturhistorisk museum i Oslo. Følgende gjenstander er levert til museet.

Gjenstandsfunn fra nærområdet som er innlevert til kulturhistorisk museum			
C-nr.[2]/ Askeladden ID	Gnr. Navn	Beskrivelse	Illustrasjon
20650	74 Skjetten Nordre	Steinøks uten skafthull. Øksen er fra tidligneolitikum i yngre steinalder.	
28793	107 Haneborg	Skafthulløks av stein, eggpartiet er såpass fragmentarisk at typebestemmelsen blir usikker. Lengden er 12,1 cm, bredde over skafthullet 6,6 cm. Funnet på Haneborgåsen.	
29422	107 Haneborg	Gravfunn fra bronsealderen, fra en røys på Haneborgåsen. Samling brente bein. Usikkert i hvilken røys funnet er gjort. (Funnet i den største av de 5 røysene (diam. 8 m) på ovennevnte ås).	

[1] Riksantivarens kulturminnedatabase

[2] C-nr. i universitetsmuseenes elektroniske gjenstandsdatabase Unimusportalen

26564	107/868 Haneborg	Tynnakket øks dannet av en rødbrun flint med lyse spetter. Øksen har opprinnelig vært lenger, men er nå sterkt omhugget og oppskjerpet. Stykket er helt slipt.	

Tabell 1: Tabell med beskrivelse av gjenstandsfunn innlevert til Kulturhistorisk museum.

Steds- og gårdsnavn

Gårdsnavnene i et område kan i mange tilfeller fortelle oss mye om bosetningshistorien. Enkelte navn kan knyttes til bestemte tidsrom. Andre ganger kan de fortelle om karakteristiske naturtrekk som i dag er tapt, eller gi informasjon om aktivitet som har vært knyttet til området eller gården.

Grunnlaget for den tradisjonelle gårdsnavnskronologien er opplysninger innsamlet og systematisert av Oluf Rygh[3]. Gårdsnavnskronologi kan gi en grov tidfesting av gårdens alder, men i mange tilfeller har eldre bosetninsgfaser liten sammenheng med dagens gårdsstruktur. Stedsnavnene og de eldste skriftlige navnebeleggene gir sammen med kjente kulturminner, oldsaksfunn og topografi et utgangspunkt for videre diskusjon av bebyggelsens alder.

Skårer Ødegården har trolig ligget under Skårer (gnr. 101). Skårer kommer av skor og kan ha betydningen *avsats*. Ødegården viser til gårder eller gårdsbruk som lå øde i senmiddelalderen og ble tatt opp igjen på et senere tidspunkt. Gården er nevnt i skriftlige kilder fra 1666.

Haneborg kan komme av mannsnavnet *Huni*, mens det er usikkert hva andre ledd, borg, viser til. Gården er nevnt i middelaldermanuskriptet «Røde bok[4]» (RB) fra slutten av 1300-tallet.

Kulturminner og gjenstandsfunn viser aktivitet i området i forhistorisk tid. De kjente gravrøysene stammer fra bronsealder eller jernalder, og steinøksene funnet i området er fra yngre steinalder. Gårdsnavnene er nevnt i skriftlige kilder fra middelalder og nyere tid. Det er vanskelig å knytte dagens gårdsnavn til de forhistoriske funnene og kulturminnene. Antall gravrøyser på Haneborgåsen indikerer at det har vært en eller flere gårdsbosetninger i nærområdet på samme tid som gravfeltet var i bruk.

[3] Rygh, O. 1898: Norske Gaardnavne. Andet bind. Gaardnavne i Akershus amt. Oplysninger samlede til brug ved matrikkelens revisjon. Efter offentlig foranstaltning. W.C. Fabritius & sønners bogtrykkeri. Kristiania. Ryghs verk er i dag søkbart på internett: http://www.dokpro.uio.no/rygh_ng/rygh_felt.html

[4] Biskop Eysteins jordebok, eller Den røde bok, er en viktig informasjonskilde om kirkelige inntekter og jordeiendomsforhold på Østlandet i middelalderen. Manuskriptet til jordeboken skal være fra omkring år 1390. https://no.wikipedia.org/wiki/Biskop_Eysteins_jordebok

Undersøkelsen

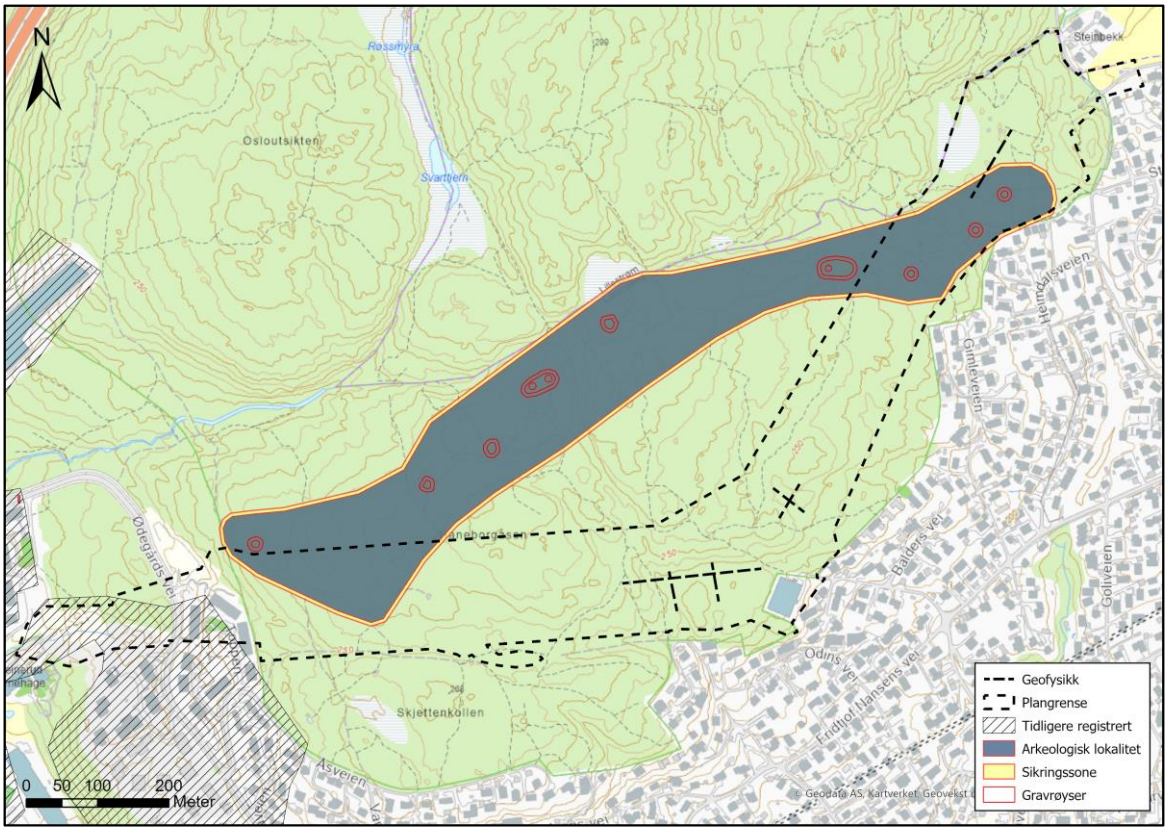
Registreringen ble gjennomført med bruk av overflateregistrering. Som dokumentasjon ble det tatt digitale foto. Enkelte gravrøyser ble målt inn med GPS (CPOS RTK). Kartgrunnlaget for innmålingene er ETRS 1989 UTM Zone 32N.

Overflateregistrering

I skog og utmark blir området befart til fots og gjennomgått systematisk for å se etter synlige kulturminner, som gravhauger/røyser, steinstrenger, kullgroper, tjæremiler, tufter, hulveier mfl. Overflatebefaringen gir også grunnlag for planlegging av eventuelle videre undersøkelser. Områdets topografi, undergrunn og plassering i forhold til kjente funn i nærområdet vurderes.

LiDAR

I forkant av prosjektet studeres høydekart utarbeidet fra flybåren laserskanning av området (LiDAR). På kartene fremstår terrengformasjoner som høyder og groper tydelig. Disse kan være gravhauger, kullgroper, tjæremile, kullmiler, kullgroper, hulveier mm. Kartene viser imidlertid ikke med sikkerhet hva terrengformasjonene er, og anomaliene må derfor befares. LiDAR-kart kan også benyttes i etterarbeidsfasen, der anomaliene kan gi oss et bilde av form og størrelse, samt plassering i landskapet der innmålingsforholdene er dårlige eller tett vegetasjon gjør dokumentasjonen vanskelig i felt. LiDAR-kart kan også brukes som kartskisser for å visualisere landskapet.

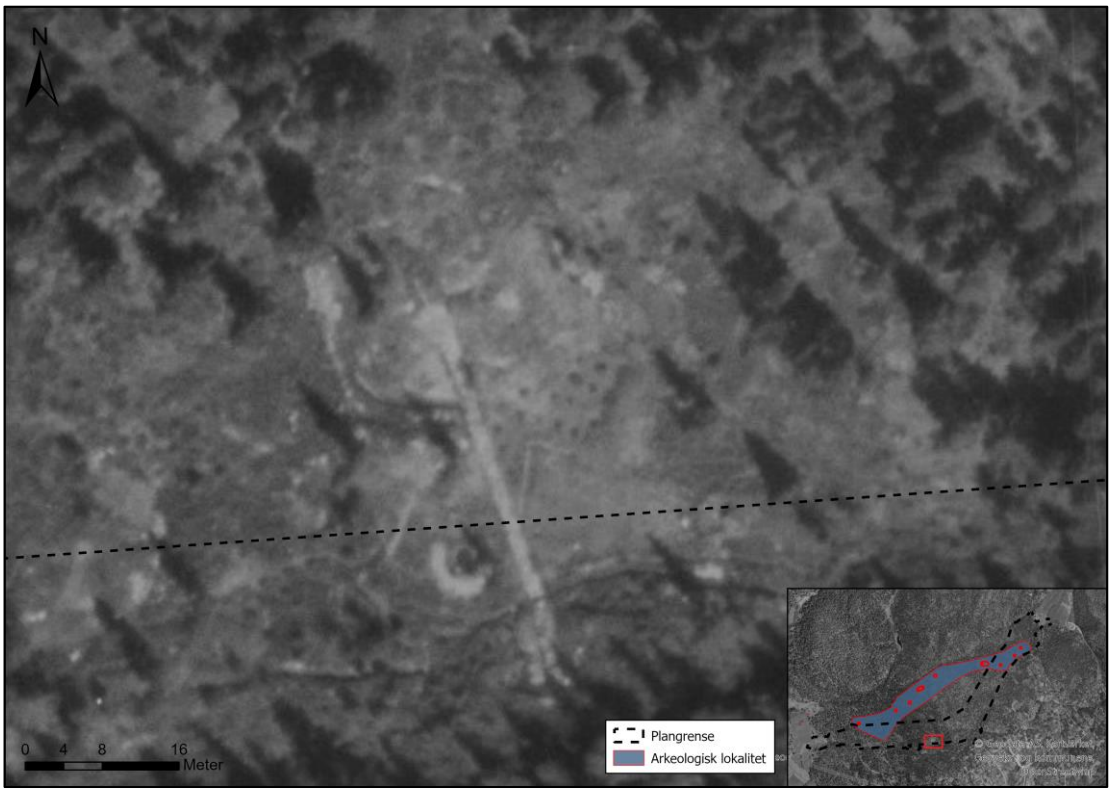


Kart 3: Kartet viser planområdet, geofysikk og tidligere registrert område.

Området ble registrert i to omganger. I første omgang ble partier hvor tiltakshaver skulle gjennomføre geofysiske undersøkelser registrert. Tidligere registrerte gravrøyser i nærheten av de planlagte undersøkelsene ble kontrollregistrert og målt inn på nytt med GPS.

Den første delen av registreringen ble gjennomført i mai. I september ble resten av området registrert og resterende røyser befart. Vestligste del av planområdet er tidligere registrert. Denne registreringen ble gjennomført av Akershus fylkeskommune i 2011[5]. Det ble da ikke gjort funn av kulturminner.

Ved registreringen i september ble det i et begrenset område observert steingjerder, rydningsrøyser, steinbrudd, en grop og et mulig veifar. Flyfoto over området ble undersøkt og flyfoto fra 1946 viser aktivitet i området. Området er ryddet og rekker med mulige frukttrær kan observeres. På flyfoto fra 1950 og 1956 ser det ut til at aktiviteten har opphørt og området gror igjen. Sporene i området er vurdert som spor etter moderne aktivitet og er ikke videre dokumentert eller registrert i Askeladden.



Kart 4: Flyfoto som blant annet viser steingjerder, rekker med frukttrær, et mulig vannhull og veier.



Foto 2: Venstre: Steinmurer. Høyre: Grop/vannhull.

[5] Eriksen, M. H. 2012: Registreringsrapport. Skårer-Ødegården. Lørenskog Kommune. Akershus fylkeskommune

Det ble ellers ikke gjort funn av automatisk fredete eller nyere tids kulturminner. Siden gravfelt ID 114581 ligger innenfor plangrensen i to områder er gravfeltet kontrollregistret.

Kontrollregistrering

Gravfelt ID 114581

Gravfeltet er opprettet i 2008. Det omslutter de tidligere registrerte gravrøysene. Formålet med opprettelsen av gravfeltet er en større grad av tydeliggjøring av konteksten mellom gravene, og landskapet røysene inngår i. I 2008 ble det også registrert et veifar og ytterligere en gravrøys.[6] Lokaliteten til gravfeltet omslutter også veifaret, og det er en tydelig relasjon mellom gravrøysene og ferdselsåren.

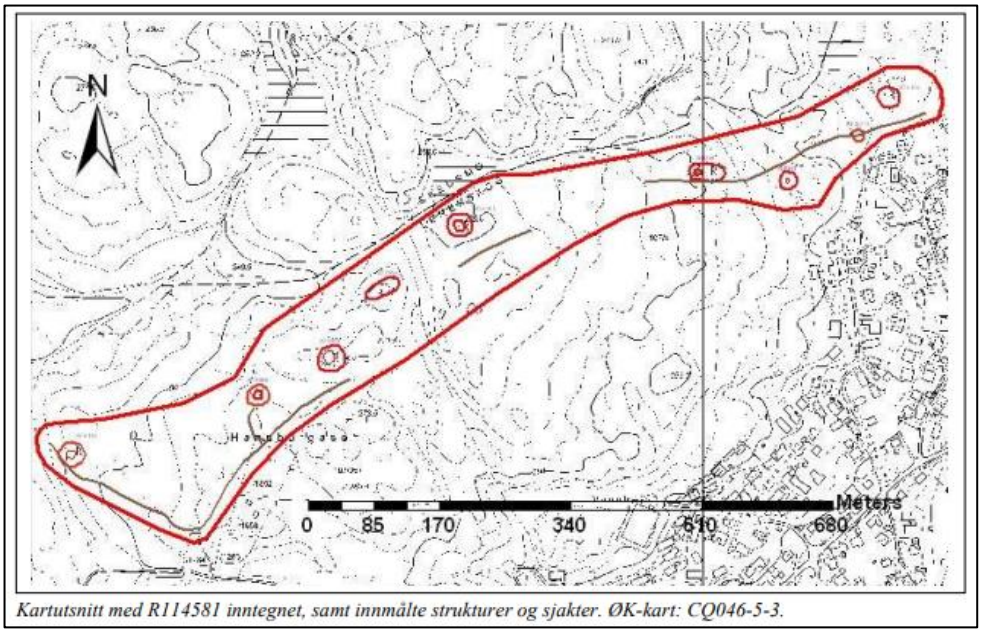
Utdrag fra Askeladden 2008: Gravfelt med åsrøyser og mindre gravrøyser. Til sammen 12 røyser. Gravene ser ut til å være orientert i forhold til et eldre veifar, og det langsgående høydedraget over Haneborgåsen. Her er røysene gravfeltet består av, beskrevet i rekkefølgen de ligger, fra sørvest til nordøst: R70116, R79900, R79898, R79896 (to mulige graver), R76341, R21768 (tre graver), R70101, R114573, R76326. Se disse kulturminnenummerne for beskrivelse av gravene.
Akershus fylkeskommune satte opp informasjonsskilt i 2011. Hovedskiltet står i villaområdet på nedsiden av åsen, mens et mindre skilt er satt opp ved en av åsrøysene.

Gravrøysene er kontrollregistrert. De er lagt inn i gravfeltet som enkeltminner i stedet for frittstående lokaliteter innenfor gravfeltets lokalitetsgeometri. Dette for å lette forståelsen av området og kulturminnene i Askeladden.

Veifar ID 114581-1

Utdrag fra Askeladden 2008: Bred sti som stort sett går over skrinne bergflater, og dermed ikke gir noen av de karakteristiske kjennetegnene på uthuling av terrenget som gamle veifar kan få. Gravrøysene på Haneborgåsen ser alle imidlertid ut til å være forbundet av denne stien, og dette indikerer at stien er eldre enn, eller like gammel som gravene. Veien er kun innmålt sørvest i feltet og i kortere partier, men skal så snart som mulig måles i sin helhet (der den går forbi gravfeltet). Den vil fortsatt ligge innenfor kulturminneavgrensingen til gravfeltet. Veien fortsetter videre mot øst og vest i endene av kulturminnefeltet.

[6] Hansen, I. B. 2008: Kulturminner i skog. Registrert i forbindelse med miljøsertifisering av skog i Lørenskog, Skedsmo og Rælingen høsten 2007.



Kart 5: Kartet viser innmålte deler av veifaret i 2007. Hentet fra Hansen 2008.[7]

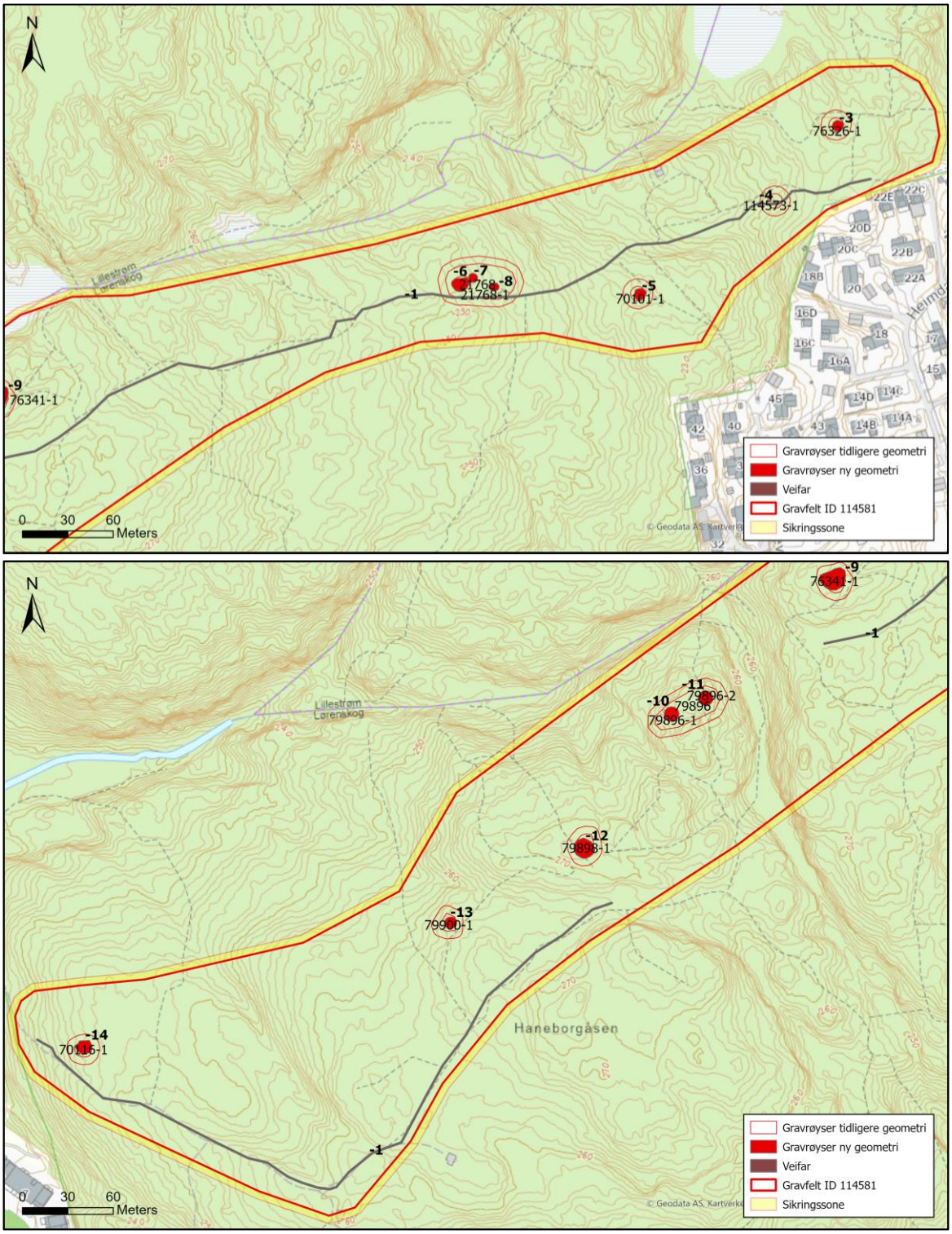
Kontrollregistrering 2024: Veifaret ble forsøkt kontrollregistrert. Området er imidlertid svært utbredt som turområde med både brede blåmerkede stier og partier med flere stiløp. Det ble ikke vurdert som mulig å skille ut en eldre vei blant turstiene. Stiene går i stor grad over berg og har ikke typiske kjennetegn på eldre veifar. Som nevnt i 2008 ser imidlertid gravrøysene til å være forbundet av denne stien, noe som indikerer en ferdselsåre over Haneborgåsen som er like gammel eller eldre enn røysene. Stiene går stedvis i svært ulent terreng. Bergknauser og steiner i stien viser at den ikke har vært brukt som slep eller kjerrevei, noe som igjen indikerer at alderen på ferdselsåren er høy.

Grunnet de mange moderne stiene er ikke veifaret målt inn i 2024. Deler av stien ble imidlertid målt inn i 2007. En geometri for veifarene er laget, basert på kartutsnittet fra 2008 og justert ved hjelp av lidar. Det er ikke kjent hvordan innmålingsforholdene var i 2007 og geometrien vurderes derfor som omtrentlig. I partiet mellom de to nord og nordvestligste innmålingene var veifaret synlig på lidar. Denne delen ble tegnet opp og veifaret består nå av to strekk.



Foto 3: Venstre: Stier/veifar i nordøstre del av lokalitet ID 114581, sett mot øst. Høyre: Bred sti i midtre del av lokaliteten (på høyeste punkt), sett mot nordøst.

[7] Hansen, I. B. 2008: Kulturminner i skog. Registrert i forbindelse med miljøsertifisering av skog i Lørenskog, Skedsmo og Rælingen høsten 2007.



Kart 6: Kartene viser gamle ID nr. og nye enkelminne nr. Enkeltminne -2 eksisterer ikke.

Gravrøys ID 114581-3

Gravrøys, tidligere ID 76326.

Utdrag fra Askeladden 1977: På lav Ø-V-gående bergrygg: Rundrøys. Noe uklart markert. Flat. Består av små og mellomstore rundkamp. Nokså omrotet. En del stein kastet nedover skrenten mot N. Bunnlaget trolig intakt. Delvis dekket av mose og lyng. I NNV-kant stor furu. Tvm 8-10m, h 0,5m.

3. mars 2008: Gravrøysen er om lag 12 meter i diameter. Høyden er 40 cm. Røysen består av rundkamp og bruddstein av jevn størrelse. Steinen fra røysen er noe utdratt nedover i sidene omkring kollen. En bålplass er anlagt sentralt i røysen. Målt inn 7 meter sørvest for det inntegnede punktet.

Orientering: 250m SV for Steinbekk, 197/89, 150m NV for kryss mellom Heimdalsveien og Steinbekkveien. Terrengbeskrivelse: Småkupert skogsterreng. Barskog, mest furu. Ø og S for røysen er det nytt boligfelt. Ingen utsikt. Gravrøysen ligger på en liten kolle i et slakt terreng med myr i nordvest. Beliggenheten gjør gravrøysen markant i terrenget. I området er det åpen barskog med dominans av furu. Noe utsikt mot myr i nord, og lavereliggende områder i sør, men delvis forstyrret av vegetasjon.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 8 m i diameter. Lav gravrøys som ligger på en liten avlang bergkolle. Røysen er utsatt for slitasje da flere stier går over røysen. Stiene har slitt ned vegetasjonen og enkelte steiner er nylig flyttet på. Det ble ikke observert spor etter bålplass. Røysen er tydelig markert, men uklart avgrenset da steiner har rast eller er dratt ut av opprinnelig plassering. Dette gjelder spesielt i vestlig del. En blåmerket sti går sør for røysen.



Foto 4: ID 114581-3 (ID 76326), sett mot ØSØ.

Gravrøys ID 114581-4

Gravrøys, tidligere ID 114573.

Utdrag fra Askeladden 2008: Sterkt nedslitt gravrøys som i dag er 4 meter i diameter, men som trolig har vært større opprinnelig. Ligger rett på berg, rett ved eldre veifar, hvor en furu holder på siste rester av jord og stein. Steinen i røysen er den samme typen bruddstein som i de øvrige 11 gravrøysene på Haneborgåsen.

Orientering: Ligger i stien, 170 meter vest/sørvest for krysset Steinbekkveien/Steinbekkåsen. Terrengbeskrivelse: Ligger på liten terrasse i øst/nordøstvendt skråning, i blandingsskog.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 2,5 x 3 m. Lav og uanselig røys. Den ligger i en sti og vegetasjonen er slitt ned, enkelte steder ned til berget. Området inneholder ellers en del røtter. Steinene er ikke tettpakket.

Det ble ikke observert steiner ved furutreet som nevnt i 2008. Steiner kan skjule seg under vegetasjon og jordlaget her, noe som kan forklare hvorfor røysen i 2008 ble målt til å være større.



Foto 5: ID 114581-4 (ID 114573), sett mot N.

Gravrøys ID 114581-5

Gravrøys, tidligere ID 70101.

Utdrag fra Askeladden 1977: På en lav Ø-V-gående bergrygg: Røys, opprinnelig rund. Uklart markert pga at den er mye utkastet. Bygd av mellomstor og stor rundkamp. Over røysen går en sti i retning Ø-V. Bevokst med mose og lyng. Furuer langs kanten. Tvm 6-8m, h 0,3m.

3. mars 2008: Røysen ligger rett vest for en gammel vei. Denne veien fremstår i dag som en sti, men det er ser ut som om stein fra gravrøysen er brukt til å bygge opp faret forbi et bløtt parti i terrenget. Står man ved den gamle furua som vokser i røysens nordøstre kant, ser man bunnlaget fra den opprinnelige runde røysen mot sørvest. Dette bunnlaget med ett lag stein måler 6 x 5 meter. Gravrøysen ligger på et platå i terrenget, i et ellers østhellende terreng orientert i forhold til flere gravrøyser langs et eldre veifar. Området omkring R70101 er bevokst med åpen blandingsskog med lyng og gress som undervegetasjon. Ligger 20 meter lenger nordvest enn der den er tegnet inn.

Orientering: 250m V for kryss mellom Steinbekkveien og Heimdalsveien, 300m N for kryss mellom Brages vei og Fr. Nansens vei. Terrengbeskrivelse: Småkupert skogsterreng. Barskog, mest furu. I Ø er det nytt boligfelt. Ingen utsikt: Gravrøysen ligger på et platå i terrenget, i et ellers østhellende terreng orientert i forhold til flere gravrøyser langs et eldre veifar. Området omkring R70101er bevokst med åpen blandingsskog med lyng og gress som undervegetasjon.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 6,5 x 5 m. Avrundet røys med ujevne kanter. Ligger på berg. Terrenget heller mot vest, sør og øst. En sti går over østlig del av røysen. Vegetasjon og jord er slitt vekk i stien og berg er synlig. Resten av røysen er mosegrodd og bevokst med gress. En furu står i nordøst og grantrær vokser i vestlig del. Bunnlaget nevnt i 2008 er ikke synlig, trolig grunnet vegetasjonen.



Foto 6: ID 114581-5 (ID 70101), sett mot N.

Gravrøys ID 114581-6

Gravrøys, tidligere ID 21268-1.

Utdrag fra Askeladden 1977: Kant i kant og S for liten bergrabbe: 1. Rundrøys. Klart markert. Bygd av mellomstor rundkamp. Krater i midten, d 2,5m, dybde 0,5m. Her sees et par helleformede bruddstein. Midtpartiet uten vegetasjon, mose og lyng i kantene. Furutre i V-kant. D 8m, h i Ø 1m, i V 0,5m. Kant i kant og ØNØ for 1: 2. Rundrøys. Nokså klart markert. Bygd av små og mellomstore rundkamp. Groper i N- og S-kant, d 0,5-1m, dybde 0,3m. Helt dekket av mose og lyng. Furu i Ø-delen, kratt i V. D 4m, h i Ø 0,5m, i V 0,2m. 8m Ø for 2: 3. Rundrøys. Nokså klart markert. Bygd av mellomstor bruddstein. Ujevn overflate, trolig omrotet. Mose og lyng. d 5m, h 0,3m.

3. mars 2008: R21768 Gravfelt Tre gravrøyser på rad, orientert øst/vest i en østhellende skråning. Den største gravrøysen (R21768-1) ligger øverst, lengst vest. Den er 8 meter i diameter, og er i underkant av 1 meter høy. Dette er den eneste av de tre røysene som har plyndringssøkk. Plyndrinsøkket fremstår sirkulært og er 2,5 meter i diameter, og 0,5 meter dypt. Et par helleformede stein er synlige i forsenkningen, og er trolig rester etter kammeret. Røysene er alle bygget av mellomstor rundkamp og bruddstein, og er lagt rett på berg. Den midterste røysen (R21768-2) er 4 meter i diameter og omlag 0,5 meter høy. I øst er den noe utrast. Den nederste, østre gravrøysen (R21768-3) er totalt overtorvet bortsett fra der det går en smal sti over den (orientert øst/vest). Diameteren er omlag 5 meter, og høyden 0,4 meter. Det er muligheter for at det kan være flere overtorvede gravrøyser i området, da disse er svært vanskelige å få øye på.

Orientering: 480m SV for Steinbekk, 107/8,9, Kant i kant av turvei over haneborgåsen, 450m NNV for NV-enden av Tors vei. Terrengbeskrivelse**:** Ø-skrånende småkupert skogsterreng. Barskog, mest furu. Ingen utsikt. Tre gravrøyser på rad, orientert øst/vest i en østhellende skråning. Gravrøysene ligger like på nordsiden av det veifaret som forbinder alle gravrøysene på Haneborgåsen. I området er det blandingsskog med eldre og yngre trær. Ved gravrøysene er det et relativt åpent parti med lyng og mose som undervegetasjon.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 10 x 8 m. Svakt oval røys. Ligger på berg og inntil en liten bergkolle. Steiner har rast ut mot øst og sør. Røysen er tydelig markert og godt synlig fra den blåmerkede stien som går like sør for gravrøysen. Høyden fra sør er 0,5 m, fra nord er høyden 0,3 m. Steinene er mosegrodde og eldre furutrær vokser i ytterkant. Krater/plyndingsgrop som tidligere nevnt er uforandret. Røysen er bygd opp av bruddstein med en størrelse på mellom 20 og 60 cm.



Foto 7: ID 114581-6 (ID 21268-1) sett mot VSV.

Gravrøys ID 114581-7

Gravrøys, tidligere ID 21268-2.

Utdrag fra Askeladden: Se over; 2. Rundrøys.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 4 m diam. Avrundet røys. Ligger på berg og lavere i terrenget enn ID 114581-5. Høyden er 0,4 m. Steinene er mosegrodde og røysen er ikke klart markert. Dette skyldes i stor grad vegetasjon og mose. Steinene i røysen er mindre enn steinene i ID 114581-5. Øst for røysen ligger en rektangulær steinpakning på berg. Steinene i steinpakningen har mindre mose enn røysen og er trolig en moderne forstyrrelse. I 2008 nevnes det at steiner i øst er utrast.



Foto 8: ID 114581-7 (ID 21268-2) sett mot V. I forkant ligger moderne forstyrrelse (rektangulær steinpakning), røysen ligger over steinpakning og under bjørketreet..

Gravrøys ID 114581-8

Gravrøys, tidligere ID 21268-3.

Utdrag fra Askeladden: Se over; 3. Rundrøys.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 5 x 6 m. Oval røys som ligger på berg. En sti går tvers over røysen. Resterende deler er mosegrodd. Formen på røysen følger berget. Høyden er 30 cm. Røysen er synlig fra stien i sør og sørøst, men grunnet vegetasjonen er den ikke tydelig. Steinene i røysen er, som ID 114581-6, mindre enn steinene i ID 114581-5.



Foto 9: ID 114581-8 (ID 21268-3), sett mot Ø.

Gravrøys ID 114581-9

Gravrøys, tidligere ID 76341.

Utdrag fra Askeladden 1977: S for selve topplatået og noe lavere i terrenget, slik at toppen av røysa ligger plant med dette: Oval røys, orientert Ø-V. Klart markert. Flat topp. I Ø, S og V bratte sider, i N plant med terrenget. Bygd av stor og mellomstor rundkamp. Overflaten virker omrotet. I NV-delen en grop, d 3m, dybde 1m. 1m SØ for denne lignende grop, d 3m, dybde 0,5m. Selve røysa er så og si uten vegetasjon. Store furuer langs kantene. L 13m, br 8m, h i S 1,7m, i N 0. 4m VSV for røysa ligger en steinansamling. Stammer ganske sikkert fra røysa. En annen ligger 5-6m ØSØ for røysa. En tredje ligger 10m V for røysa.

7. mars 2008: R76341 Gravrøys Er i 1977 registrert som en stor gravrøys med omrotet overflate. I dag ligger steinen som en flat platting kilt inntil det naturlige berget, og rager ikke høyere enn det naturlige terrenget på tross av sin store utstrekning. Måler 13 meter (sørvest/nordøst) x 16 meter (nordvest/sørøst). Høyden er omlag 1,5 meter. Det virker nesten som om røysen eller røysene er planert ut. Det er tydelige tegn til at denne røysen egentlig er flere røyser som er slått sammen. I nordvest kan en røys utskilles og defineres for seg selv. Denne vestre gravrøysen har et rundt plyndringssøkk, og virker uforstyrret i sin vestre side. Ser man godt etter i toppen av den massive steinpakningen som i dag utgjør R76341, er det mulig å skimte to store rektangulære plyndringssøkk sentralt og i sør. Plyndingssøkkene er gjenfylt med søppel og mindre stein. Det er ikke enkelt å avgjøre om dette indikerer to øvrige, tidligere enkeltliggende røyser, eller om en stor røys kan ha hatt flere plyndringssøkk eller annen ødeleggelse. Det er mulig at den store steinansamlingen har endel av ytterkantene er intakte, da de består av pent lagt stein i samme dimensjon. Flere steder i toppen av, og i sørsiden av steinmassene ser det ut til å ligge heller fra kistekamre spredt. Ligger på en bergkolle med flat topp, i åpen blandingsskog. Hovedveifaret går forbi i sør, og en liten stikkvei går inn til kollen fra sørvest. I nord og øst er det utsikt over myr og våtlendte flater. Mot sør og vest er det vid utsikt, noe forhindret av skogen.

Orientering: 300m SØ for S-enden av Svarttjern, 600m NV for kryss mellom Tors vei og Fr. Nansens vei. Terrengbeskrivelse: Kronen av stort åsdrag, småkupert terreng. Bartrær, mest furu. Skog hindrer utsikt.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 13 x 15 m, høyde opp mot 1,7 m. Stor og markant gravrøys, tettpakket med stein. Tydelig og avrundet avgrensning i sør og vest. Røysen ligger inntil en bergknaus i nord og her er avgrensningen ujevn. Røysen er bygd opp av små og mellomstore steiner (opp mot 50 cm i diam.). Toppen av røysen er avflatet med tre søkk/plyndringsgroper. En i nordvest er mest markant. Mål: 2,6 x 1,8 m, dybde 0,6 m. Andre søkk er opp mot 30 cm dype. Overflaten på røysen har et omrotet preg med små steinhauger og ujevne små søkk.

Rundt røysen ligger små steinansamlinger, nylig brukt som bålplasser. Disse ble observert i sør, vest og øst-sørøst.



Foto 10: ID 114581-9 (ID 76341), sett mot ØSØ. I forgrunnen ligger en bålplass med kull mellom steinene.

Gravrøys ID 114581-10

Gravrøys, tidligere ID 79896-1.

Utdrag fra Askeladden 1977: I NV-kant av platået: 1. Rundrøys. Uklart markert. Sterkt rasert. En del er veltet nedover kanten i V. Det meste er spredt utover. Består av små og mellomstor rundkamp. Bunnlaget kan være inntakt. Mose og lav, noe lyng, furu i NØ. Tvm 5-6m, h 0,3m. 8-10m ØSØ for 1 og på en liten hylle Ø for toppen: 2. Røys eller steinlegning. På selve hyllen finnes noen mellomstore og små bruddstein samt sterkt kullholdig jord. Denne kan være fra nyere tid. NNØ for denne, ved foten av skrenten, finnes en steinansamling som kan stamme fra røysa på hylla. Jordlaget på hylla er dekket av tynt moselag, noe lyng, i Ø-kant rotvelt. Tvm 4-5m. Omkring toppen finnes også et par runde steinansamlinger.

3. mars 2008: To lave steinrøyser, eller steinlegninger beliggende på hver sin side av liten bergrygg. Disse gravene ville sannsynligvis ikke blitt funnet igjen hvis de ikke var inntegnet og registrert fra før, da de er svært uunnselige og lave. Innmålingen og beskrivelsen stemmer godt overens med den nye.

Orientering: 300m SSØ for S-enden av Svarttjern, 650m NV for kryss mellom Odins vei og Fr Nansens vei. Terrengbeskrivelse: Kronen av mindre kolle i småkupert skogsterreng. Selve toppen utgjøres av en ØNØ-VSV-gående bergrygg som mot N og S faller av i hyller og små terrasser for så å danne et platå. I N, Ø og V er kollen begrenset av til dels ganske dype kløfter. Barskog. Mot V skimtes noe av bebyggelsen i Groruddalen, Oslo.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 5 m i diam. Området er mer gjengrodd enn i 2008 og det var problematisk å finne igjen røysene. Et område med spredte steiner er trolig røys -1. I vest ligger en liten konsentrasjon med steiner, ellers ligger det spredte steiner i ytterkant av røysen. Det ble ikke observert steiner i midtpartiet. Området er svært mosegrodd, og størrelsen er usikker.



Foto 11: ID 114581-10 (ID 79896-1), sett mot V.

Gravrøys ID 114581-11

Gravrøys, tidligere ID 79896-2.

Utdrag fra Askeladden: Se over; 2. Røys eller steinlegning

Kontrollregistrert 2024: Røysen ble ikke gjenfunnet. Området er som nevnt over mer gjengrodd enn tidligere og røysen er beskrevet som lav og lite markert. Det er usikkert om geometrien i Askeladden er riktig da det ifølge beskrivelsene skal være en lav bergrygg mellom røysene. Plasseringen for røys -2 ligger i dag midt i en sti og det kunne ikke påvises steiner i området. Det nevnes imidlertid i 2008 at tidligere inntegning er riktig. Geometrien i Askeladden er beholdt.

Gravrøys ID 114581-12

Gravrøys, tidligere ID 79898.

Utdrag fra Askeladden 1977: Rundrøys. Klart markert med murt kant. Ved restaurering har røysa blitt totalt omformet, og det er vanskelig å angi tidligere form eller om det har vært flere røyser her. Består av rundkamp og bruddstein i forskjellig størrelse. Ytterkanten er i dag murt opp til 2,1m's høyde. Midtpartiet har en svak konkav form, og i Ø-kant er det murt en bro opp til toppartiet. I NØ-SØ sees rester av det opprinnelige bunnlaget. Dette strekker seg inntil 3m utenfor røysas nåværende fot. Bunnlaget strekker seg utenfor nåværende røys også mot V. Opprinnelig kan den ha hatt tvm på 15-16m, men betydelig lavere enn i dag. Helt uten vegetasjon. D 9m, h 1,4-2,1m. 2m V for røysa en steinpakning i en glove i fjellet. Rester etter røysa eller separat gravanlegg. 5-6m VSV for røysa liten steinansamling. 40m V for røysa en overtorvet steinansamling.

3.mars 2008: I dag måler gravrøysen 13 x 16 meter, og er omlag 1,8 meter høy. Røysen er lagt rett på berg. Røysen er sterkt forstyrret med tørrmurt stein i ytterkant, og mye søppel er lagt oppi. Det ser ut som det er rester etter ett bunnlag i røysa i en viss utstrekning utenfor dagens oppbygging av røysen. Trolig har røysens form vært noe flatere avrundet og videre. Det ser ut som om røysens utstrekning har vært 3 meter videre i sør, sørøst og øst, og omlag 1,5 meter videre i vest, nordvest og nord. Det er en

mulighet for at steinen i røysa også stammer fra andre mindre røyser i området. Begrunnelsen for dette er at selvom åsrøyser kan ha en betydelig størrelse, er mengden stein i R79898 noe i overkant av hva en røys av denne utstrekningen vanligvis rommer. I den tidligere registreringsrapporten fra 1977 omtales omformingen av gravrøysen som restaureringsforsøk. I dette dokumentet ble det også beskrevet en oppmurt bro inn til røysa, men denne er borte i dag. Hvis det har vært utført en form for restaurering av gravminnet er et imidlertid underlig at den har fått denne utformingen. En del stein er brukt til å lage bålplasser sør for røysen, noe som ikke fremgår fra den tidligere registreringen. Inntil røysens nordvestre side ligger det en markant steinpakning. Det er imidlertid vanskelig å si om denne er autentisk ettersom det ligger flere andre steinpakninger rundt omkring, blant annet en med grønn presenning innunder. Det er usikkert når disse inngrepene er gjort.

Orientering: 375m S for S-enden av Svarttjern, 500m NØ for kryss mellom Vardebakken og Åsveien. Terrengbeskrivelse: Nokså flatt platå i småkupert skogsterreng. Berg i dagen. Barskog, mest furu. Skog hindrer utsikt. 3.mars 2008: Beliggende på øst/vest orientert bergrabb i barskog med dominans av furu. Noe utsikt mot vest.

Kontrollregistrert 2024: Beskrivelsen av røysen fra 2008 stemmer. I området rundt røysen ligger mye løs stein som i stor grad ligger over vegetasjonen, noe som indikerer at de nylig er flyttet på. Etter registreringen i 2007 ble det satt opp et skilt ved røysen. Skiltet var nå fjernet av uvedkomne og kun stativet til skitet står igjen. I en steinansamling kun få meter fra røysen er det tent bål. Området vitner om mye forstyrrelser fra moderne, menneskelig aktivitet.



Foto 12: ID 114581-12 (ID 79898), sett mot N og NNØ. Løse steiner ligger både nedenfor berget røysen ligger på og ved stativet til skiltet.

Gravrøys ID 114581-13

Gravrøys, tidligere ID 79900.

Utdrag fra Askeladden 1977: Rundrøys. Klart markert. Består av mellomstor og stor bruddstein. En del stein er flyttet fra kantene og inn mot sentrum - mulig forsøk på restaurering. Den omgis derfor av en brem, 1-2m bred. Nåværende form er derfor helt forskjellig fra den opprinnelige. D 10m, h 1m.

9. mars 2008: R79900 Gravrøys Rund gravrøys, måler 11 meter i diameter. Gravrøysen virker stort sett urørt i sidene, og ser ut til å ha en fotgrøft. Det er ikke vanlig at røyser som ikke er jordblandet har fotgrøft. I toppen av røysa er det tydelig gjort inngrep, trolig ikke i form av plyndring, men stein fra kantene er samlet i midten av røysa som en liten varde. R79900 ligger pent på linje med de øvrige røysene på Haneborgåsen, men et lite stykke fra hovedveifaret som binder gravene sammen. Det går imidlertid en smal, men tydelig sti fra veifaret og helt frem til røysa.

Orientering: 600m SV for S-enden av Svarttjern, 375m NV for kryss mellom Vardebakken og Åsveien. Terrengbeskrivelse: Slak NV-helling i småkupert skogsterreng. granskog. Ingen utsikt. 9. mars 2008: R79900 ligger i en liten forsenkning i terrenget, gjemt i en treklynge i ellers åpen barskog på lyngkledt, vesthellende flate.

Kontrollregistrert 2024: Mål: 10 m i diam. Høyde: 0,8 m. Avrundet røys i hellende terreng mot nordvest. Noe stein har rast ut i hellingen. Røysen er oppbygd med større steiner i ytterkant og avflatet topp. I sør ligger en steinansamling utenfor dagens avgrensning på røysen. Dette er mulig spor etter «bremmen» beskrevet i 1977. Det ble ikke observert spor etter fotgrøft. En varde beskrevet i 2008 ble heller ikke gjenfunnet. Et parti i sørlig del av toppen inneholdt mindre steiner som ikke var mosegrodde. Den omtalte varden har trolig stått her.



Foto 13: ID 114581-13 (ID 79900), sett mot NV.

Gravrøys ID 114581-14

Gravrøys, tidligere ID 70116.

Utdrag fra Askeladden 1977: Rundrøys. Klart markert. Består av mellomstor og stor bruddstein. En del stein er flyttet fra kantene og inn mot sentrum - mulig forsøk på restaurering. Den omgis derfor av en brem, 1-2m bred. Nåværende form er derfor helt forskjellig fra den opprinnelige. D 9m, h 1m.

3. mars 2008: Gravrøysen måler 9 x 11 meter, men fremstår som rund i formen. Høyden er en meter. Den består av mellomstor (30 til 50 cm) og noen større bruddstein. Trolig er endel av steinene fra kantene flyttet inn mot sentrum som allerede beskrevet i den tidligere registreringsrapporten fra 1977. Dette gjør at røysens form er endret i overflaten. Formen har trolig vært jevnt avrundet. Det inntegnede punktet stemmer godt overens med innmålingen, og ligger kun få meter nord for røysens midtpunkt.

Orientering: 300m SSV for S-enden av Svarttjern, 450m NNØ for kryss mellom Vardebakken og Åsveien. Terrengbeskrivelse: V-brinken av stort småkupert barskogkledd platå. Vid utsikt mot V over Groruddalen. Området består av relativt åpen, voksen barskog med dominans av furu i de skrinnere partiene. R70116 ligger flott til på en småkupert utstikker på et høydeplatå. Vid utsikt mot vest, sørvest og nordvest.

Kontrollregistrert 2024: Røysens største utstrekning er omtrent 10 x 10 m. En mer tettpakket konsentrasjon i midten er 4,5 x 4 m. Sammenligninger med bilder fra 2008 viser at steiner er flyttet på

og at steinene nå er mer mosegrodde. Mose og vegetasjon gjør at målene til den største utstrekningen er noe usikker.



Foto 14: ID 114581-14 (ID 70116), sett mot NV.

Konklusjon

I forbindelse med reguleringsplan for vannledning på Haneborg ble det gjennomført en arkeologisk registrering. Det er tidligere registrert 12 gravrøyser og en ferdselsåre fra bronsealder-jernalder i området. Gravfeltet ble kontrollregistrert. Det ble ikke gjort funn av flere automatisk fredete eller nyere tids kulturminner.

Vedlegg

Fotoliste

Foto 1: Venstre: Klatrepark i nordøst. Høyre: Bygningsrester etter tidligere hytte. 6
Foto 2: Venstre: Steinmurer. Høyre: Grop/vannhull. 10
Foto 3: Venstre: Stier/veifar i nordøstre del av lokalitet ID 114581, sett mot øst. Høyre: Bred sti i midtre del av lokaliteten (på høyeste punkt), sett mot nordøst. 12
Foto 4: ID 114581-3 (ID 76326), sett mot ØSØ. 14
Foto 5: ID 114581-4 (ID 114573), sett mot N. 15
Foto 6: ID 114581-5 (ID 70101), sett mot N. 16
Foto 7: ID 114581-6 (ID 21268-1) sett mot VSV. 17
Foto 8: ID 114581-7 (ID 21268-2) sett mot V. I forkant ligger moderne forstyrrelse (rektangulær steinpakning), røysen ligger over steinpakning og under bjørketreet.. 18
Foto 9: ID 114581-8 (ID 21268-3), sett mot Ø. 18
Foto 10: ID 114581-9 (ID 76341), sett mot ØSØ. I forgrunnen ligger en bålplass med kull mellom steinene. 20
Foto 11: ID 114581-10 (ID 79896-1), sett mot V. 21
Foto 12: ID 114581-12 (ID 79898), sett mot N og NNØ. Løse steiner ligger både nedenfor berget røysen ligger på og ved stativet til skiltet. 22
Foto 13: ID 114581-13 (ID 79900), sett mot NV. 23
Foto 14: ID 114581-14 (ID 70116), sett mot NV. 24

Kart 1: Lokaliseringskart. Rød firkant viser utsnitt til høyre. 4
Kart 2: Planområdet med sort stiplet linje og tidligere registrerte gravrøyser markert i rødt. 6
Kart 3: Kartet viser planområdet, geofysikk og tidligere registrert område. 9
Kart 4: Flyfoto som blant annet viser steingjerder, rekker med frukttrær, et mulig vannhull og veier. ... 10
Kart 5: Kartet viser innmålte deler av veifaret i 2007. Hentet fra Hansen 2008. 12
Kart 6: Kartene viser gamle ID nr og nye enkelminne nr. Enkeltminne -2 eksisterer ikke. 13

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE